

Protokół

dwunastego posiedzenia 2. sesyi, 2. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia
12. września 1868. r.

Początek posiedzenia o godzinie 10¹/₂.

Posłów obecnych z początku posiedzenia 106. W ciągu posiedzenia 119

Obecni: JO. ks. Marszałek Leon Sapieha.

Sekretarze: ks. Barewicz, Szujski, hr. St. Tarnowski, Pfeiffer.

Ze strony rządu Rada c. k. Namiestnictwa Bartmański.

Sekretarz Pfeiffer czyta protokół jedenastego posiedzenia. — Protokół przyjęty.

Sekretarz czyta spis petycyj wniesionych do dnia 12. września 1868.

Posel Ziemiałkowski wnosi, aby petycja zarządu Towarzystwa ogrodniczo-sadowniczego we Lwowie o udzielenie subwencji odesłaną została odrazu do komisji budżetowej. — Przyjęto.

Marszałek donosi o piśmie prezydium Namiestniczego, w którym toż prezydium uprasza go o zarządzenie nowego wyboru do Rady Państwa na miejsce pana Kornela Krzczunowicza.

Sekretarz ks. Barewicz czyta interpelację do komisarza rządowego wniesioną przez ks. Ozarkiewicza:

1. «dlaczego gminy wiejskie okręgu wyborczego Skałat i Grzymalów, nie mają swoich zastępców w Sejmie krajowym do dnia dzisiejszego, chociaż gromady wedle nowych ustaw już się ukonstytuowały.
2. «Aby Wysoki rząd pociągnął winnych do odpowiedzialności, którzy kraj na niezmierne i daremne wydatki, a gromady na naruszenie przysługującego im prawa naraziły.»

Komisarz rządowy obiecuje odpowiedź w najkrótszym czasie.

Przystępując do porządku dziennego daje Marszałek głos sprawozdawcy Wydziału Ławroskiemu do trzeciego czytania ustawy o mytach w języku polskim i ruskim.

Ustawa o mytach w trzecim czytaniu przyjęta Jak następuje:

Ustawa,

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Megó Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem wydaję załączoną ustawę o mytach i rozporządzam, co następuje:

Artykuł I.

Niniejsza ustawa o mytach na publicznych nie-eraryalnych drogach, mostach i przewozach webedzi zaraz po jej ogłoszeniu w wykonanie.

Artykuł II.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Memu Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Ustawa

o mytach na publicznych nie - eraryalnych drogach, mostach i przewozach.

§. 1.

Na wszystkich drogach krajowych pobierana będzie opłata myta, za uchwałą Wydziału krajowego.

Na drogach powiatowych może być zaprowadzone myto za uchwałą Rady powiatowej, potwierdzoną przez Wydział krajowy.

Na drogach gminnych myto istnieć nie powinno, wyjątkowo atoli może być dozwolone na prośbę obywateli do przystąpienia do tej drogi, po zasięgnięciu zdania wydziału powiatowego za uchwałą Wydziału krajowego jednak tylko na przeciąg lat 6, po upływie których pozwolenie na dalsze lata udzielonem być może.

§. 2.

Myta prywatne na drogach krajowych istnieć nie mogą.

Jeżeliby myta prywatne na jakiej drodze krajowej, lub na krajową zmienić się mającej prawnie już istniały, mają być zmienione, a przedmioty, na których myto zaprowadzone było, również jak te, które do wykonywania poboru służyły, przechodzą na własność funduszu krajowego, a wynagrodzenie za nie nastąpi według przepisów o wywłaszczeniu.

§. 3.

Przedmioty na drogach powiatowych, do których prawo pobierania myta prywatnego przywiązane jest, mogą być nabyte uchwałą Rady powiatowej w drodze wywłaszczenia na fundusz tej drogi, na której myto istnieje.

Również przedmioty powyż wskazane na drogach gminnych mogą być nabyte w drodze wywłaszczenia za uprzednią uchwałą rady gminnej i za przyzwoleniem obszaru dworskiego w drodze wywłaszczenia być nabyte na fundusz utrzymania tej drogi gminnej.

§. 4.

Jeżeli droga przechodzi z niższej kategorii w wyższą lub odwrotnie, ustają na niej istniejące myta, a nadal nie mogą być ustanowione tylko wedle przepisów odnoszących się do tej kategorii dróg, w którą przechodzi.

§. 5.

Stacje myta drogowego będą ustanawiane zazwyczaj w odległości 2 do 3 mil. Myta mostowe i przewozowe mają być zwykle pobierane razem z mytem drogowym, w którym to celu stacja może być zmniejszoną nawet do jednej mili. — Nie należy jednakże łączyć poboru na wyższej należytości drogowego z poborem najwyższej należytości mostowego lub przewozowego.

§. 6.

Opłatę myta drogowego oblicza się całymi milami tak, iż nadwyżkę $\frac{3}{4}$ mili i więcej, przyjmuje się za całą milę, a $\frac{1}{4}$ i niżej wcale się nie liczy. Ułamek od $\frac{1}{4}$ do $\frac{3}{4}$ mili będzie wliczonym do najbliższej linii mytniczej, a jeżeli linia ta nie ma żadnego ułamku do wyrównania, będzie całkiem z rachunku opuszczony.

§. 7.

Miejsca stacyj mytniczych oznacza przy drogach krajowych i gminnych Wydział krajowy przy drogach powiatowych wydział powiatowy atoli należy zachować zasady, iż pierwsza stacja ustanawia się od granicy krajowej ku środkowi kraju.

§. 8.

Myto drogowo opłaca się tylko za przestrzenie zupełnie i bez przerwy zbudowane w długości przynajmniej jednej całej stacji.

§. 9.

Myta mostowe mają być pobierane od mostów o więcej jak 10 sążni długości, a to według następujących klas:

I. od mostów do 20 sążni długości należytość, równająca się należytości za jedną milę.

II. do 40 sążni należytość za dwie, a

III. od mostów nad 40 sążni za 3 mile drogi.

Również oblicza się długość wszystkich mostów przynajmniej po 5 sążni długości mających, pomiędzy dwoma stacyami znajdujących się, a jeżeli wszystkich takich mostów długość razem wzięta najmniej 20 sążni wynosi, wymierza się należytość wedle ich ogółowej długości tak, aby najwyższa należytość mostowa na jednej stacyi dla wszystkich mostów razem, nie przekraczała taryfy jednego mostu najwyższej klasy.

§. 10.

Jeżeli się myto drogowe pobiera razem z mostowem, tedy ma się odbierać przy stacyi, gdzie takowe (według §. 7.) z góry może być pobierane.

§. 11.

Myta przewozowe dzielą się również na trzy klasy, według szerokości rzek i według tych samych stopniowań, jak myta mostowe, z tą różnicą, iż także od przewozów przez rzeki, mniej niż 10 sążni szerokości mających, należytość ma być opłaconą według najniższego wymiaru.

§. 12.

Jeżeli most od którego się myto płaci, tymczasowo przewozem zastąpionym musi być, należytość opłacaną będzie nie przewozowa, lecz mostowa.

Jeżeli most tymczasowo przewozem zastąpiony, nie był omycony, natenczas przewoz przez rzekę jest bezpłatny.

§. 13.

Na każdej stacyi mytniczej zewnątrz lokalności poboru wywieszoną być winna taryfa w miejscu widocznem dla każdego i schronionem od zepsucia przez niepogodę.

Oprócz tego należy wręczyć poborcy myta zbiór przepisów istniejących co do opłacania myta, co do częściowych ulżeń i uwolnień od tegoż, jako też co do obowiązków poboru względem publiczności. Poborca obowiązany jest okazać zbiór przepisów stronie na każde jej żądanie.

§. 14.

Dla każdej stacyi oznacza się tylko jedna wysokość należytości, którą każdy rogatek przebywający, jeżeli prawnie nie jest wolny od opłaty, opłacać ma bez względu na kierunek w jakim ją przebywa, — lub też na przestrzeń drogi, którą przebył przed przestąpieniem rogatki.

§. 15.

Jeżeli w której miejscowości z jakichkolwiek przyczyn na tej samej drodze, lub przy stykających się kilku drogach należących do tej samej kategorii, kilka rogatki jest postawionych, opłaca się myto raz tylko.

Wydział krajowy stanowi zresztą tak w powyższych, jakoteż i w innych niniejszem postanowieniem nie objętych wypadkach, czy myto opłacane być ma przy każdej z kilku rogatki ustanowionych w miejscowości, czy też tylko przy jednej.

§. 16.

Myta drogowe i mostowe pobierane będą tylko od bydła, a przy przewozach także i od osób.

§. 17.

Jako pojedynczy wymiar taryfy dla dróg krajowych stanowi się za mułę, za most i przewóz I. klasy:

a) od każdej sztuki bydła pociągowego w zaprzęgu dwa centy.

b) od każdej sztuki bydła pociągowego nie w zaprzęgu, od bydła pędzonego ciężkiego i koni wierzcho-
wych jeden cent.

c) od każdej sztuki bydła pędzonego drobnego pół centa.

W szczególności przy przewozach od jednej osoby jeden cent.

Konie, woły, krowy, muły, osły należą do bydła ciężkiego, zaś cieleta, źrebięta, owce, kozy i świnie do drobnego.

Od bydlęcia niesionego lub wozem wiezionego nie opłaca się żadna należność.

Przy zezwoleniu na myta dla powiatowych i gminnych dróg, mostów i przewozów oznaczy Wydział krajowy w każdym poszczególnym wypadku taryfę poborową, która nie może przewyższać taryfy wyznaczonej dla dróg krajowych.

§. 18.

Wszelkie co do myta na drogach eraryalnych względem poszczególnych osób, przedmiotów, do czasowych lub lokalnych stosunków przepisane ulgi i uwolnienia od myta, stosowane będą całkiem w tym samym sposobie do myt na drogach krajowych, powiatowych i gminnych. W powyższych wypadkach służy oprócz tego Wydziałowi krajowemu prawo zezwalania na inne zmniejszenia od opłat myta na drogach krajowych, powiatowych i gminnych, na tych atoli dwóch ostatnich na wniosek rady powiatowej.

§. 19.

Wszelkie względem dróg eraryalnych obecnie istniejące przepisy o wzajemnych obowiązkach publiczności i poborców myta stosują się także do dróg krajowych, powiatowych i gminnych.

§. 20.

Dochód z myta należy podług kategorii dróg, mostów i przewozów do funduszu krajowego odnośnie powiatowego,—a na drogach gminnych do funduszu prestujących, i ma być użyty na utrzymanie tychże przedmiotów.

Dochód z myt na drogach powiatowych pobierany za przestrzeń drogi leżącej w kilku powiatach, rozdzielony być winien między dotyczące powiaty w stosunku długości drogi przechodzącej przez poszczególne powiaty.

Jeżeli na drodze powiatowej, przechodzącej przez dwa lub więcej graniczących między sobą powiatów znajduje się kilka mostów, od których jedno tylko myto się opłaca, natenczas należy rozdzielić dochód mostowego pomiędzy powiaty w stosunku długości poszczególnionych mostów.

§. 21.

Zniżenie taryfy odpowiednio do niniejszych postanowień, nastąpi po upływie albo po rozwiązaniu kontraktów dzierżawnych.

Zniżenie lub zniesienie taryfy na drogach powiatowych nastąpić może za uchwałą rady powiatowej.

§. 22.

Uprawnienie pojedynczych gmin, obszarów dworskich, korporacji i osób do pobierania myta prywatnego jako i dotyczące zobowiązania, trwają na przeciąg udzielonego prawa czyli przywileju do poboru myta, o ile przydłużenie prawa tego poboru myta w sposób niniejszą ustawą (§. 4.) unormowane, uzyskane nie będzie.

§. 23.

Prawo karania według istniejących przepisów w wypadkach omijania rogatki, nieopłacania myta, nieprzyzwoitego obojęcia się ze stronami, nieprzepuszczania stron o każdej godzinie w dzień i w nocy bez zwłoki, nie pobierania należności zewnątrz domu poborczego na drodze, niewywieszenia dokumentu taryfy zewnątrz lokalności poboru w sposób dla każdego przebywającego widoczny, nieoświetlenia rogatki w nocnej porze, pobierania myta w wypadkach, w których się nie należy, albo wyższego myta, niż postanowione, i we wszelkich innych sprawach między poborcą myta i stronami z powodu opłaty myta wynikłych, należy do naczelnika gminy, w której rogatka się znajduje według postanowienia §. 60. ust. gm. z dnia 12. sierpnia 1866.

Kara pieniężna do 10 złr. może być tylko w razie niemożności uiszczenia zamienioną na karę aresztu do 48 godzin.

§. 24.

Przez niniejszą ustawę znoszą się postanowienia §. 6. i 29. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866., atoli przy postanowieniu lub przeniesieniu rogatek mają się władze autonomiczne zastosować do istniejących w tym względzie przepisów.

Projekt rządowy do ustawy o nadzorze szkół odesłany bez czytania, na wniosek księcia Marszałka, do komisji edukacyjnej.

Sprawozdawca wniosku Wydziału krajowego o stypendyach pedagogicznych, poseł Pietruski, czyta sprawozdanie i żąda odesłania go do komisji budżetowej. Izba zgadza się.

Następuje szczegółowa rozprawa nad projektem do ustawy o zaprowadzeniu języka polskiego na wszechni-
cach we Lwowie i Krakowie. Sprawozdawca czyta pierwszy paragraf ustawy.

Poseł Sanguszko stawia poprawkę do §. 1.:

„W uniwersytetach krakowskim i lwowskim mają być wykłady polskie albo ruskie dla wszystkich przedmiotów na wydziałach filozoficznym, prawniczym i lekarskim. Dozwolony jest jedynie wyjątek dla historii prawa niemieckiego i literatury niemieckiej.“

Poseł Kowalski stawia poprawkę do §. 1.:

„W uniwersytecie krakowskim mają być wykłady polskie dla wszystkich przedmiotów na wydziale filozoficznym, lekarskim i prawniczym, z wyjątkiem historii języka niemieckiego, historii prawa niemieckiego i literatury niemieckiej. W uniwersytecie lwowskim mają być wykłady polskie i ruskie dla wszystkich przedmiotów na wydziale filozoficznym i prawniczym, także z wyjątkiem historii języka niemieckiego, prawa niemieckiego i literatury niemieckiej.“

Po głosie sprawozdawcy podaje Marszałek pod głosowanie poprawki posłów Kowalskiego i księcia Sanguszki, które upadają.

Izba przyjmuje §. 1. w stylizacji komisji.

Poseł Kowalski podaje poprawkę do §. 2. następującej treści:

„Zaprowadzone już wykłady ruskie w uniwersytecie lwowskim pozostaną nienaruszone, wprowadzenie języka ruskiego do wykładu innych przedmiotów w którymbądź fakultecie nastąpi, jak tylko zgłaszać się będą ukwalifikowani do tego docenci.“

Wniosek posła Kowalskiego upada, — redakcyja §. 2. podług wniosku komisji przyjęta.

Poseł Kowalski stawia poprawkę do §. 3.:

„Docenci prywatni mogą którybądź przedmiot, do wydziałów uniwersyteckich należący, po polsku, rusku albo niemiecku wykładać.“

Poprawka upada; — redakcyja §. 3. podług wniosku komisji utrzymuje się.

Do §. 4. stawia poseł Kamiński poprawkę; słowa: „w którym pobierał nauki na jednym z uniwersytetów krajowych“ zastąpić słowami: „w języku wykładowym podług własnego wyboru.“

Poprawka posła Hönigsmana: „Redakcyję komisji usunąć, a przyjęć: Examina rządowe na wydziale prawniczym, examina kwalifikacyjne na nauczycieli szkół średnich, tudzież examina ściśle na doktorów (rygoroza) wolno jest każdemu podług własnego wyboru zdawać w którymkolwiek z języków wykładowych.“

Poseł Koczyński wnosi do §. 4. zamiast „na wydziale prawniczym“ „na wydziałach uniwersyteckich.“

Sprawozdawca przyjmuje imieniem komisji poprawkę podaną przez posła Smolkę zamiast „w tym języku, w którym pobierał nauki na jednym z uniwersytetów krajowych“, „w jednym z języków wykładowych według własnego wyboru.“

Gdy poprawki posłów Kamińskiego i Hönigsmana cofnięte zostały, odrzuca Izba poprawkę posła Koczyńskiego; redakcyja komisji przyjęta z poprawką Smolki.

Paragraf 5. i 6. przyjęty. Tytuł przyjęty.

Ustawa w trzecim czytaniu bez czytania przyjęta.

U s t a w a

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

W uniwersytecie krakowskim i lwowskim mają być wykłady polskie dla wszystkich przedmiotów na wydziale filozoficznym, prawniczym i lekarskim, z wyjątkiem historii prawa niemieckiego, historii języka i literatury niemieckiej.

§. 2.

Dotychczasowe wykłady ruskie w uniwersytecie lwowskim pozostają nietknięte. Wprowadzenie języka ruskiego do wykładu innych przedmiotów nastąpi w miarę możliwości i potrzeby.

§. 3.

Docentom prywatnym zostawia się do woli wybór pomiędzy językami wykładowemi.

§. 4.

Examina rządowe na wydziale prawniczym, examina kwalifikacyjne na nauczycieli szkół średnich, tudzież examina ściśle na doktorów (rygorozą) wolno jest każdemu zdawać w jednym z języków wykładowych według własnego wyboru.

§. 5.

Ustawa ta wchodzi w życie z początkiem drugiego półroczia roku 1869.

§. 6.

Wykonanie tej ustawy polecam Mejmowi Ministrowi Wyznani i Oświeccenia.

Posiedzenie zamknięte o godzinie drugiej.

Porządek dzienny 14. Września:

1. Wybór członka do Wydziału krajowego (z całego Sejmu)
2. Drugie czytanie wniosku Wydziału krajowego o organizacyi i administracyi drogowej tudzież o etacie oddziału budowniczego.
3. Sprawozdanie większości i mniejszości komisji o wniosku rządowym względem dzielności gruntów.

Leon książę Sapieha.

Sekretarz:

Ks. Barewicz.

Sekretarz:

J. Szujski.

Dalszy ciąg petycyj

wniesionych do Sejmu do dnia 12. września 1868.

163. Wydział powiatowy w Buczaczu przez posła Podlewskiego o zaprowadzenie ksiąg gruntowych (kom. hypot.)
164. Wydział powiatowy w Śniatynie przez p. ks. Ozarkiewicza, przedkłada projekt ustawy tabularnej. (kom. hypoteczna).
165. Magistrat miasta Stanisławowa przez posła Kamińskiego, przedkłada projekt statutu dla miasta tegoż. (kom. statutowa).
166. Zwierzchność gminy w Komarnie przez p. Zyblikiewicza, o zmianę §. 5. ustawy o parafialnym funduszu zapasowym. (kom. petyc.)
167. Taż zwierzchność gminy przez p. Zyblikiewicza, o zniesienie mesznego. (kom. administr.)
168. Wydział powiatowy w Trembowli przez p. hr. Baworowskiego, przedkłada postrzeżenia w zastosowaniu ustawy gminnej i o reprezentacji powiatowej, tudzież odpowiednich ordynacyi wyborczych. (kom. konstyt.)
169. Gmina m. Dobromila, przez p. Hönigsmanna, o utworzenie starostwa powiatowego w Dobromilu (kom. petycyjna).
170. Galicyjskie towarzystwo muzyczne we Lwowie przez posła Jerzego ks. Czartoryskiego, o podwyższenie subwencji uchwalonej na przeszłorocznej sesyi sejmowej. (kom. petyc.)
171. Nauczyciele szkół ludowych w powiecie Jarosław przez posła Jerzego ks. Czartoryskiego, o polepszenie bytu materyalnego i stanowiska. (kom. eduk.)
172. Wydział powiatowy w Rohatynie przez p. hr. Golejewskiego, ażeby drogi krajowe Lwów-Rohatyn i Halicz-Bursztyn pozostały nadal drogami krajowemi. (kom. administr.)
173. Towarzystwo lekarzy galicyjskich we Lwowie, przez p. Dra. Majera, o zniesienie niższej szkoły medyczno-chirurgicznej we Lwowie. (kom. eduk.)
174. Zarząd Towarzystwa ogrodniczo-sadowniczego we Lwowie, przez posła Ziemiałkowskiego, o udzielenie subwencji. (kom. budż.)
175. Wydział powiatowy w Bóbrce przez p. Bocheńskiego, o zatrzymanie drogi Lwów-Rohatyn w rzędzie dróg krajowych. (kom. administr.)
176. Wydział powiatowy w Bochni przez p. Hoszarda, aby uchwalony przez Radę Państwa dodatek do podatków na rok 1868., na Galicyę nie był rozciągnięty. (kom. petyc.)
177. Tenże Wydział przez p. Hoszarda, o uregulowanie wypłat dotacyi nauczycieli ludowych i wyznaczenie funduszu w celu ich wspierania. (kom. eduk.)
178. Tenże Wydział przez p. Hoszarda, o wyjednanie, by wojsko przechodzące pod ściślejszym rygiorem zostawało i po za służbą broni nie nosiło. (kom. petyc.)
179. Tenże Wydział przez p. Hoszarda, o zmianę §§. 102. i 108. ustawy gminnej, w sprawie ściągania kar pieniężnych. (kom. konstyt.)
180. Tenże Wydział przez p. Hoszarda, o uwzględnienie wniosków rady powiatowej stanisławowskiej co do zmian ustawy gminnej i reprezentacji powiatowej i odnośnych ordynacyj. (kom. konstyt.)

181. Tenże Wydział przez posła Hoszarda, o utrzymanie autonomii Rady szkolnej krajowej. (kom. eduk.)

182. Tenże Wydział przez p. Hoszarda, o zmianę ustawy drogowej, co do obowiązku utrzymania ważniejszych dróg gminnych. (kom. administr.)

183. Wydział powiatowy w Grybowie przez p. Grocholskiego, przedkłada wniosek dotyczący urządzenia gmin zbiorowych. (kom. konstyt.)

184. Tenże Wydział przez p. Grocholskiego, o zarządzenie, aby nauczycielom szkół ludowych wypłacono ich dotację przez kasę Wydziału powiat. i wyznaczenie funduszu do wspierania gorliwych nauczycieli. (kom. eduk.)

185. Tenże Wydział przez p. Grocholskiego, o potrzebie zabezpieczenia budynków zwierzchników gmin. (kom. petycyjna).

186. Tenże Wydział przez p. Grocholskiego, o urządzeniu ksiąg hipotecznych, dla wszystkich realności włościańskich i miejskich. (kom. hipoteczna).

187. Tenże Wydział przez p. Grocholskiego, o zarządzenie, aby kary pieniężne w sprawach gminnych do kas powiatowych wpływały. (kom. konstyt.)

188. Tenże Wydział przez p. Grocholskiego, o zarządzenie, ażeby woźni sądowi nie pobierali od stron za wręczenie ekspedycji sądowej po 17 $\frac{1}{2}$ c. (kom. petyc.)

189. Wydział powiatowy w Sanoku przez p. Kozłowskiego, o umieszczenie szkoły ięśnicznej w Sanoku. (kom. edukacyjna).

190. Tenże Wydział, przez p. Kozłowskiego, o zaprowadzenie gmin zbiorowych i zmianę ustawy gminne według przedłożonego wniosku. (kom. konstyt.)

191. Zwierzchność gminy Ułyczno, przez p. Kocka o cofnięcie uchwały z dnia 2. marca 1867. względem delegatów do Rady Państwa i o przedłożenie do tronu adresu w sprawie nowych ustaw w duchu federacyjnym. (kom. dla wniosków Smolki i Zyblikiewicza).